

Naturskyddsföreningen
Sörmland

Naturskyddsföreningen
Trosabygden

2025-04-03

trosa@trosa.se

Till

Länsstyrelsen i Södermanlands län

sodermanland@lansstyrelsen.se

Överklagande av detaljplan för Rådmansbackarna, del av Trosa 11:1 m. fl.

Naturskyddsföreningen Sörmland och Naturskyddsföreningen Trosabygden, nedan kallade Naturskyddsföreningen, överklagar Trosa kommunfullmäktiges beslut daterat 2025-03-12, dnr KS/2025:15, att anta förslag till ny detaljplan för del av Trosa 11:1 m.fl. Rådmansbackarna.

Yrkanden

1. Naturskyddsföreningen yrkar att länsstyrelsen upphäver Trosa kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplanen.

Naturskyddsföreningens argument för att planläggningen är olämplig

Naturskyddsföreningen har under planläggningsprocessen framfört kritiska synpunkter mot planläggningen av Rådmansbackarna. Trots att planförslaget, efter samråds- och granskningsskeden, har justerats så kvarstår Naturskyddsföreningens samlade bedömning att planläggningen är olämplig. Planen har en betydande miljöpåverkan, genom exploatering av åkermark, ianspråktagande av strandskyddsområden och en negativ påverkan på riksintressen.

Om detaljplanen förverkligas kommer den att påverka både rekreativevärden och friluftsliv negativt. Rekreativestråket längs Trosaån är mycket värdefullt för invånare och bör bevaras och utvecklas, och kommunen har redan tidigare haft möjligheten att förbättra gångstråk och sittplatser, detta utan att exploatera området.

Riksintresset Trosaåns dalgång

Trosaåns dalgång är av riksintresse för kulturmiljön. Planläggningen medför att naturlandskapet längs Trosaån ersätts med bebyggelse. Det påverkar dalgångens upplevelsevärde för besökare som färdas in mot respektive ut från Trosatätort på

Ådavägen. Trosa har sitt värde som småstad med charm och eftertraktade besöksvärden. Dessa värden skulle påverkas avsevärt av planläggningen.

Likaså påverkas upplevelsevärdet för det rörliga friluftslivet längs Trosaån, där den populära våtmarkspromenaden löper. Här finns idag en omväxlande biotop med en fin stig. Populärt för friluftsliv under alla årstider.

Planen kommer också att skada det renommé som kommunen vill skapa, av Trosa kommun, som den småskaliga, pittoreska staden vid "världens ände", och istället skapa en bild av en förort till storstaden, likt entréerna till Stockholm. Naturskyddsföreningen delar Länsstyrelsens bedömning att planen riskerar att skada riksintresset för kulturmiljövården och landskapsbilden vid Trosaån.

Exploatering av åkermark

Exploateringen av åkermark strider mot miljöbalkens krav på att skydda värdefull natur och mark för livsmedelsproduktion. En faktor som kommunen självt ofta hänvisar till i sin kommunikation med invånarna, särskilt i beredskapshänseende. Åkermark är en begränsad resurs som behövs för framtida hållbarhet, och Naturskyddsföreningens bedömning av den mark som föreslås exploateras, är att den är av god kvalitet, trots att kommunen i sitt ställningstagande försökt att påvisa annat.

Att, som kommunen skrivit under planläggningsprocessen, ta i anspråk åkermark för att tillgodose behovet av verksamhetsmark i det korta perspektivet är inte förenligt med vare sig miljöbalken eller plan- och bygglagen. Fysisk planering ska bidra till en långsiktigt god hushållning med mark- och vattenresurser samtidigt som allmänna intressen värnas.

Tätortsnära strandskyddat område kommer tas i anspråk

Detaljplanen upphäver strandskyddet, vilket enligt miljöbalken endast får göras om det finns särskilda skäl. De skäl kommunen framhåller, behovet av verksamhetsmark för småindustri, hantverk, bostäder, vårdcentral etc., uppfyller inte dessa krav, utan dessa kan uppfyllas på andra sätt, och andra håll.

Olämpliga markförhållanden

Områdets karaktär, med tunga leror, och redan idag svåra markförhållanden, på grund av högt vattenstånd, innebär så stora geotekniska risker, att frågan är om detta område överhuvudtaget ska bebyggas. En bedömning som delas av bl.a. Trafikverket, i deras bedömning av de geotekniska förhållandena i området, samt risken för översvämningar vid stigande vattennivåer i Trosaån. De scenarier och prognoser som görs idag, av MSB, SMHI med flera, pekar mot att den ofrånkomliga havsnivåhöjningen förmodligen underskattas, och att takten i avsmältningen av glaciärisarna eskalerar, vilket riskerar att delar av Rådmansbackarna redan under detta sekel kommer att ligga under vatten. Försiktighetsprincipen borde i detta läge tillämpas, och planen upphävas enbart ur perspektivet att klimatanpassa den fysiska planeringen.

Kommunen behöver klimatanpassa sin planering – klimatförändringen är här!

Naturskyddsföreningen anser att Trosa kommun behöver tänka till mer kring hur planmonopolet tillämpas. Vi ser brister i den planering som kommunen tillämpat de senaste 20 åren. Planläggning av bostadsområden i perifera geografiska lägen utan samhällsservice, vilket skapar transportbehov, är inte några goda exempel på klimatanpassad samhällsplanering. På Tureholmshalvön har de senaste 5-10 åren skett en successiv bostadsexpansion på Tureholmshalvön genom att tillåta att smågrupper (3-4 stycken) av bostadstomter avstyckas genom förhandsbesked där det borde vara krav på

detaljplan. Nu senast släpps planläggningsidéer fram vid Västerljungsrondellen (Ekebonäs), också område långt från samhällsservice.

Kommunen behöver verkligen ta ett tydligare ansvar för klimatomställning och klimatanpassa sin fysiska planering.

Naturskyddsföreningen föreslår att de redan hårdgjorda ytorna i planområdets södra del omvandlas till verksamhetsmark istället för att exploatera åkermark. Dessa är redan ianspråktaga och har bättre markförutsättningar än den lägre liggande åkermarken, vilket minimerar den negativa påverkan.

Placera vårdcentralen på annan plats, exempelvis i Vagnhärad. Vagnhärad ligger centralt i kommunen samt strategiskt, i relation till den spårburna kollektivtrafiken, vilket underlättar för befolkningen att ta sig till vården på ett hållbart sätt.

Tillskapandet av fler lokala arbetsplatser, är både av sociala skäl, men också av ekologiska skäl, viktigt med tanke på minskade transporter, i utformandet av ett mer hållbart samhälle. Här vill föreningen peka på flera platser, som vi anser vara självklart bättre placering än åkermarken vid Rådmansbackarna.

Redan idag kommer mark som tidigare låsts i planeringsskedet av den nya järnvägen, Ostlänken, att frigöras för möjlighet till ny verksamhetsmark, och det stora området som ligger nära både motorväg och järnväg, torde täcka mycket av de behov som finns i kommunen.

När stationen (Resecentrum) sedan står klar för inflyttning 2035, kommer stora ytor, som idag ligger i anslutning till den gamla stationen, att frigöras. Detta område, med sin närhet till både järnväg, men också länsvägen (tidigare E4), vilken utgör reservväg, om någonting skulle inträffa på motorvägen, utgör både en möjlighet, men också en utmaning, med tanke på det farliga gods som också i framtiden kan komma att passera området.

Det finns exempel på platser där liknande platser tagits i anspråk, och som då, föregåtts av en riskanalys. Riskanalys är ett centralt verktyg som används för att bedöma och hantera risker vid etablering av verksamheter nära transportleder för farligt gods, och inkludera identifiering av potentiella risker, såsom sannolikheten för olyckor, en bedömning av deras konsekvenser, och utformningen av säkerhetsåtgärder (skydds-zoner, särskild byggnadsteknik och beredskapsplaner).

Sammantaget bedömer Naturskyddsföreningen att ovanstående är exempel på alternativa lokaliseringar som tillgodoser de behov som finns för tillskapandet av nya arbetsplatser på ett mer hållbart sätt.

Gällande bostäder är föreningens hållning att en fortsatt förtätning, förutsatt att den sker på ett miljömässigt och socialt klokt sätt, tillsammans med den stora utbyggnaden i Vagnhärad kopplad till området vid Resecentrum, tillsammans med en lägre tillväxttakt, garanterar befolkningens behov av nya bostäder.

Trosaån, och dess dalgång mellan Trosa och Vagnhärad, utgör en viktig och känslig miljö, en del av ett omfattande ekosystem som sträcker sig långt upp i norra Sörmland, och mynnar i Östersjön, det hav som Trosa är placerat vid. Ett ekosystem som idag är hårt pressat av olika negativa faktorer, vilket detaljplanen för Rådmansbackarna riskerar att ytterligare addera en faktor till.

Naturskyddsföreningen vill istället för exploatering, utreda förutsättningar och avgränsningar för skydd av Trosaåns dalgång. Här kan civilsamhället, bland annat genom Naturskyddsföreningen, bidra. Vi vill samverka med markägare, och med kommunen, för att visa på vikten av att långsiktigt säkra och helst skydda natur- och kulturvärden längs Trosaåns dalgång.

För Naturskyddsföreningen Trosabygden

Raymond Wigg, ordförande

E-post: raymond.wigg@gmail.com

För Naturskyddsföreningen Sörmland

Karl-Axel Reimer, ordförande

E-post: karl-axel.reimer@naturskyddsforeningen.se